

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ DIỄM

**HÌNH THÀNH KỸ NĂNG XỬ LÝ TÌNH HUỐNG DẠY HỌC
CHO SINH VIÊN KHOA SƯ PHẠM KỸ THUẬT
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG - LÂM BẮC GIANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên - Năm 2012

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ DIỄM

**HÌNH THÀNH KỸ NĂNG XỬ LÝ TÌNH HUỐNG DẠY HỌC
CHO SINH VIÊN KHOA SƯ PHẠM KỸ THUẬT
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG - LÂM BẮC GIANG**

Chuyên ngành: Giáo dục học

Mã số: 60 14 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS.TS. NGUYỄN THỊ TÍNH

Thái Nguyên - Năm 2012

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong đề tài là trung thực, có nguồn gốc xuất xứ rõ ràng. Nếu sai tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm

TÁC GIẢ LUẬN VĂN

Nguyễn Thị Diễm

LỜI CẢM ƠN

Em xin chân thành cảm ơn Cô giáo PGS.TS Nguyễn Thị Tính đã tận tình hướng dẫn và giúp đỡ em trong suốt quá trình nghiên cứu đề tài.

Em xin bày tỏ lòng cảm ơn chân thành và sâu sắc tới Ban Giám hiệu , Ban chủ nhiệm khoa Tâm lý - Giáo dục, khoa Sau Đại học Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, Ban Giám hiệu, tập thể giáo viên và học sinh khoa Sư phạm trường Đại học Nông - Lâm Bắc Giang đã tạo điều kiện giúp đỡ em hoàn thành công trình nghiên cứu của mình.

Tôi xin chân thành cảm ơn bạn bè, đồng nghiệp đã giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Tác giả

Nguyễn Thị Diễm

MỤC LỤC

Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các chữ viết tắt.....	vii
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu.....	2
3. Đối tượng và khách thể nghiên cứu	3
3.1. Đối tượng nghiên cứu	3
3.2. Khách thể nghiên cứu	3
3.3. Khách thể điều tra.....	3
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	3
5. Phạm vi nghiên cứu.....	3
6. Giả thuyết khoa học.....	3
7. Phương pháp nghiên cứu.....	4
7.1. Phương pháp phân tích tài liệu	4
7.2. Phương pháp điều tra.....	4
7.3. Phương pháp phỏng vấn	4
7.4. Phương pháp thống kê toán học	4
7.5. Phương pháp quan sát.....	4
7.6. Phương pháp nghiên cứu thông qua sản phẩm hoạt động.....	5
CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ HÌNH THÀNH KỸ NĂNG XỬ LÝ TÌNH HUỐNG DẠY HỌC CHO SINH VIÊN ĐẠI HỌC SƯ PHẠM	6
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	6
1.1.1. Nghiên cứu ở nước ngoài	6
1.1.2. Các công trình nghiên cứu ở Việt Nam.....	9

1.2. Những khái niệm công cụ của đề tài.....	12
1.2.1. Kỹ năng.....	12
1.2.1.1. Các quan niệm về kỹ năng.....	12
1.2.1.2. Các mức độ của kỹ năng.....	13
1.2.1.3. Quy trình hình thành kỹ năng.....	14
1.2.2. Tình huống dạy học.....	15
1.2.2.1. Tình huống có vấn đề.....	15
1.2.2.2. Tình huống sư phạm.....	17
1.2.2.3. Tình huống dạy học.....	19
1.2.3. Kỹ năng xử lý THDH.....	20
1.2.3.1. Xử lý THSP.....	20
1.2.3.2. Kỹ năng xử lý tình huống sư phạm.....	21
1.2.3.3. Kỹ năng xử lý tình huống dạy học.....	24
1.2.4. Mục đích, ý nghĩa của việc hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học cho sinh viên ĐHSP.....	27
1.3. Nội dung hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học cho sinh viên ...	28
1.4. Các yếu tố ảnh hưởng tới quá trình hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học cho sinh viên.....	29
1.4.1. Nội dung chương trình học.....	29
1.4.2. Vai trò tổ chức, hướng dẫn của giảng viên.....	29
1.4.3. Tính tích cực học tập, rèn luyện của sinh viên.....	30
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG HÌNH THÀNH KỸ NĂNG XỬ LÝ TÌNH HUỐNG DẠY HỌC CHO SINH VIÊN KHOA SƯ PHẠM KỸ THUẬT TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG - LÂM BẮC GIANG.....	33
2.1. Vài nét về khách thể nghiên cứu.....	33
2.2. Nhận thức của sinh viên về việc hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học.....	34

2.2.1. Nhận thức của sinh viên về sự cần thiết phải hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học cho sinh viên sư phạm.....	35
2.2.2. Nhận thức của sinh viên về ý nghĩa của việc hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học.....	36
2.3. Thực trạng việc hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học của sinh viên sư phạm	37
2.4. Những nguyên nhân ảnh hưởng đến việc hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học của sinh viên.....	38
2.4.1. Nguyên nhân chủ quan.....	38
2.4.2. Nguyên nhân khách quan.....	44
2.5. Ảnh hưởng của việc yếu kỹ năng xử lý tình huống dạy học đến sinh viên sư phạm	50
CHƯƠNG 3: CÁC BIỆN PHÁP HÌNH THÀNH KỸ NĂNG XỬ LÝ TÌNH HUỐNG DẠY HỌC CHO SINH VIÊN KHOA SƯ PHẠM TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG - LÂM BẮC GIANG	54
3.1. Nguyên tắc xây dựng biện pháp.....	54
3.1.1. Nguyên tắc đảm bảo tính mục đích.....	54
3.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống, tính liên tục và đồng bộ	54
3.1.3. Nguyên tắc đảm bảo phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi... ..	55
3.1.4. Nguyên tắc phải đảm bảo gắn với lý luận và thực tiễn.....	55
3.2. Các biện pháp.....	55
3.2.1. Các biện pháp hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học cho sinh viên.	55
3.2.1.1. Xây dựng hệ thống bài tập tình huống dạy học gắn với nội dung học tập.....	55
3.2.1.2. GV cần thực hiện tích hợp quy trình hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học trong quá trình dạy học cho SV.	57

3.2.1.3. Cung cấp cho sinh viên những cơ sở khoa học sư phạm của việc xử lý tình huống dạy học.....	58
3.2.1.4. Đổi mới PPDH theo hướng tăng cường sử dụng bài tập thực hành..	60
3.2.1.5. Đa dạng hóa hình thức dạy học theo hướng rèn kỹ năng ứng xử cho SV.....	61
3.2.1.6. Cải tiến hình thức kiểm tra, đánh giá môn học cân đối giữa lí thuyết và thực hành.....	62
3.2.1.7. Tổ chức thực hiện các tiết thực hành sư phạm thường xuyên dưới dạng giải các bài tập tình huống.....	64
3.2.1.8. Gắn hoạt động học tập ở nhà trường sư phạm với hoạt động thực tế ở trường phổ thông.	65
3.3. Khảo nghiệm tính khả thi của một số biện pháp đề xuất.	66
3.3.1. Nội dung và cách thức.....	66
3.3.2. Kết quả	67
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	73
1. Kết luận	73
2. Kiến nghị	74
2.1. Đối với nhà trường	74
2.2. Về phía giảng viên sư phạm.....	75
2.3. Về phía sinh viên.....	75

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

ĐHSP	: Đại học sư phạm
CĐSP	: Cao đẳng sư phạm
GDH	: Giáo dục học
PGS. TS	: Phó giáo sư. tiến sĩ
NCKHGD	: Nghiên cứu khoa học giáo dục
NXB	: Nhà xuất bản
GV	: Giảng viên
SV	: Sinh viên
THSP	: Trình huớng sư phạm
THDH	: Trình huớng dạy học
THCS	: Trung học cơ sở
PPDH	: Phương pháp dạy học

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Sự nghiệp công nghiệp hóa và hiện đại hóa đất nước đặt ra cho giáo dục và đào tạo nhiệm vụ hết sức vẻ vang và nặng nề là đào tạo con người Việt Nam phát triển toàn diện, có đạo đức, tri thức, sức khỏe, thẩm mỹ và nghề nghiệp. Đó là những con người năng động, sáng tạo có kỹ năng trong giải quyết các vấn đề về nhận thức và thực tiễn cuộc sống. Mặt khác, xã hội ngày nay đã có nhiều thay đổi vượt bậc cả về lượng lẫn chất, nên những kỹ năng cần thiết để con người tồn tại và phát triển cũng cần được thay đổi theo... Trong những năm đầu thế kỷ XX, người ta xem một người có học chỉ cần đơn giản có các kỹ năng về đọc, viết, tính toán.

Đứng trước xu thế phát triển của xã hội hiện đại con người không chỉ có những kỹ năng đơn giản kể trên mà cần phải có những kỹ năng cần thiết mới phù hợp với từng lĩnh vực của đời sống xã hội. Để làm được điều này giáo dục và đào tạo cần phải xây dựng được hệ thống những kỹ năng chung và riêng theo chuẩn mực của một xã hội, phù hợp với sự phát triển toàn diện con người.

Trường (khoa) sư phạm phải là nơi đào tạo đội ngũ giáo viên có đủ phẩm chất và năng lực để đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp giáo dục và đào tạo, phục vụ cho công cuộc xây dựng và phát triển đất nước. Như vậy, việc hình thành năng lực sư phạm cho người giáo viên là rất quan trọng.

Để có được năng lực sư phạm, người giáo viên phải có những kiến thức và kỹ năng cần thiết. Trong đó kỹ năng xử lý tình huống dạy học là một kỹ năng không thể thiếu được vì kỹ năng này ảnh hưởng rất lớn đến kết quả của công tác dạy học và giáo dục. Kỹ năng xử lý tình huống dạy học hết sức phức tạp, phong phú, đa dạng. Hình thành kỹ năng xử lý tình huống dạy học giúp cho người giáo viên bình tĩnh, tự tin, bồi dưỡng tư duy sư phạm linh hoạt, mềm dẻo, định hướng kịp thời hành động sư phạm của mình.